

Ensenhador

- paginas 2 - 3 : Lo mot del president.
- pagina 4 : Assemblada Generala a Juèsa.
- paginas 5 a 7 : De Destacar : De l'occitan dins lo PNR lemosin.
- paginas 8 a 11 : Istòria de l'IEO , sovenirs de president.
- paginas 12 - 13 : Lo Diari.
- paginas 14 - 15 : Panoccitanitat, Valadas occitanas d'Italia.
- pagina 16 : IEO edicions.
- pagina 17 : Convit , Centre Rupestre de Cultura Occitana.
- paginas 18 a 20 : Paraula de sòci : l'IA una arma de seduccion massiva ?
- paginas 21-22 : Ponch de vista e drech de respònsa.
- paginas 23 a 26 : Omenatges a Aimat Tastaire, Glaudi Barsòtti e Bernat Cauhapé.

© fòto D. MIR

Ressons de l'IEO e d'endacòm mai es publicat sota la responsabilitat del burèu federal de l'IEO
Contacte: secretariat@ieo-oc.org

INSTITUT D'ESTUDIS OCCITANS

11 carrièra Malcosinat/rue Malcosinat - 31000 TOLOSA/TOULOUSE
www.ieo-oc.org

Lo mot del president...

Amb la prima, espelís aqueste novèl numèro dels *Ressons* que, un còp mai, pòrta un contengut ric que mòstra la vitalitat del moviment de defensa de l'occitan, malgrat l'invisibilizacion sociala qu'es sovent la sieu. Ongan, març, dins l'estat francés, es lo mes de las eleccions municipalas, enjòc màger. L'IEO prepausèt a sas seccions un modèl de letra per mandar als candidats a las municipalas ja que nos sembla que cal que la nòstra federacion pese dins los debats o, almens, ensage d'ò far. Sabèm ben, malurosament, que nòstras fòrças son pro limitadas mas es important d'èsser presents e de portar nòstra revendicacion.

Per nosautres, se preparar **l'amassada generala federala de l'IEO** que, coma ja anoncièrem mai d'un còp, se debanarà los **8-9-10 de mai venents en Juèsa** (*Joyeuse*, en francés), dins lo sud del departament d'Ardecha, a la joncion de tres seccions regionalas de l'IEO, doncas dins un lòc de convergència ont nos i cal retrobar fòrça nombroses. O disi cada còp mas es pas unicament un discors: es tras qu'important per nosautres coma per la seccion d'Ardecha de l'IEO e lo cercle local l'Agaram que nos aculhisson e qu'í trabalhan dempuèi lo mes de novembre passat. Que cada seccion i siá presenta per un taulièr, que cada sòci i ane. Comptam sus vosautres totes. Ne trobaretz un preprograma general, un abans-tast, dins las paginas d'aquestes *Ressons*. Trantalhetz pas a nos contactar per ne saber mai. Remembri a aquesta escasença que **dos pòstes son per provesir al conselh d'administracion federal de l'IEO** e qu'esperam las candidaturas per lo mes d'abril.

Los *Ressons* nos valon, tot còp, unas **reaccions de lectrises e lectors**; las e los mercejam fòrça qu'es per nosautres ben important d'aver aqueles retorns. Demest eles, nos arribèt la de Marc Rossèl que dubrís lo talh sus un subjècte que se tractèt lo còp passat e que deu èsser un ais estructurant per l'IEO: la plaça dels joves e la transmission de la lenga. Çò qu'escriu aqueste contributor lèva unas questions que Daidièr Mir i respond dins un "debat" que poiriá venir una rubrica nòva. Es tanben lo ròtle de nòstre bulletin, assumit dempuèi sa creacion, d'èsser un lòc de reflexion, doncas d'escambis, de debats e d'interaccions, dins lo respècte de totes. Dins aquel sens, tota contribucion serà presada. Coma tanben tot testimoniatge a l'exemple del de Joan Glaudi Babois que nos explica coma descobriguèt l'occitanisme e l'IEO. Totas las experéncias, personalas e collectivas, nos donan, totjorn, a pensar.

Del meteis biais, contunham de demandar de contribucions especificas. Per la prima

Jan Mari Caunet, que foguèt temps director de l'IEO en Lemosin, nos presenta l'important trabalh que menèt e mena encara per far entrar **l'occitan dins un parc natural regional** e de n'assegurar la preséncia coma mejan de socializacion de la lenga mas tanben instrument de pedagogia. Lo remirable trabalh que faguèt amb son equipa poiriá servir de guida per totas las seccions de l'IEO. E, dins los rescontres que Daidièr Mir e ieu fasèm amb las seccions, nos avisam que la question dels parcs naturals regionals (PNR) torna pro sovent. Sabèm, ansin, d'autres seccions, regionalas o departamentalas, especialament en Auvèrnhe-Ròse Alps e en Provença-Alps que s'i son ensajadas. Dins l'amira nòstra de nos apiejar sus las experiéncias de cadun per ne far aprofitar totes, me sembla important qu'un grop de trabalh especialament consacrat a aquel tèma, dins l'encastre de la transmission e la socializacion de la lenga, se constituísca.

Aquò me mena a tornar parlar de las **comissions tematicas**, associadas al burèu federal de l'IEO, que prepausèri. Per diversas rasons, avèm pas pro avançat dins aquesta via. Dins la segonda partida de mon mandat, se las condicions la permeton, serà necessari de passar a la fasa efectiva e operacionala d'aquelas comissions e, encara un còp, fau una crida al voluntariat per las integrar. Ja las presentèri mas ne podètz demandar la lista al secretariat se sètz interessats.

Dins la meteissa orientacion, amb lo secretari general de l'IEO, en Daidièr Mir qu'ai ja mençonat adès, contunham nòstres rescontres de las seccions, començats fin de genièr amb las seccions regionalas de l'IEO, puèi perseguits amb quatre novèls rendètz-vos amb los responsables d'un desenat de seccions departamentalas. Se los escambis amb los responsables qu'an ben volgut respondre a nòstres convits se passan fòrça ben e son, per nosautres, de moments privilegiats, me dòl de constatar, pasmens, que mens de la mitat de las seccions an respondut als sondatges e messatges reiterats -benlèu tròp nombroses?- que lancèrem per trobar de datas comunas per organizar de trobadas amb unes pichons gropets de seccions, per tal de favorizar los escambis. Sabèm ben que tot lo monde es subrecargat -nosautres, tanben!- mas i a un enjòc fonamental d'aver de relacions dirèctas e de nos conéisser totes melhor.

Clavarai en tornant dire çò qu'ai dit en tot començar: dins aquestes *Ressons* trobaretz unas rubricas e unas informacions variadas, rebats de l'activitat multiforma en favor de nòstras lenga e cultura; vos las daissi descobrir e, espèri, presar. I trobaretz tanben unes omenatges a de personalitats que faguèron viure aquelas lenga e cultura e que nos daissèron recentament. Que çò que faguèron nos servisca per continuar e anar cada còp mai luènh ja que, sens aquò, i aurà pas ren de fait.

Patrici Pojada

© fòto E. TOURTET

Assemblada Generala de l'IEO a Juèsa - Ardecha

Coma o avèm anonciat nòstra AG se tindrà los 8-9-10 de mai venents. Tre ara notatz vos la data e esitez pas a prene contacte ambe lo secretariat (coordinacion.ieofederal@gmail.com e secretariat@ieo-oc.org) per las entresenhas practicas (per dormir e per manjar).

Lo programa complet vendrà dins las setmanas venentas, vaquí un abans-gost de çò previst :

Divendres 8 de mai : acuèlh a 11 h 00. A partir de 14 h 00 Vesprada Ardecha, Tèrra occitana (ambe l'IEO Ardecha, l'IEO Auvèrnhe Ròse-Alps e l'Agaram) - 17 h 00 : Istòria de l'IEO ambe Felipe Martèl.

Dissabte 9 de mai : 9 h 00 visita de Juèsa en occitan - conferéncia de premsa.
14 h 30 : AG balanç de l'annada - cooperacion panoccitana.

Dimenge 10 de mai : 9 h 00 : seguida de l'AG - Après-dinnar : passejada literària sus las piadas de Julh Froment.

Daidièr Mir,
secretari de l'IEO

De destacar...

© fòto JM.CAUNET
Mont Gargan

De l'occitan dins lo Pargue Naturau Regionau lemosin

Lo prumier còp que chuquei a la pòrta de çò que se sonava enquera lo *Syndicat mixte de préfiguration du Parc Naturel Régional de Millevaches en Limousin*, fuguei aculhit sens gaire de vam.

La directritz de l'epòca (portava pr'aquò un nom bien dau país) me disset que far quauquaren lo torn de l'occitan 'qu'era pas au programa dau sindicat, e quò ne'n fuguet 'chabat de nòstra entrevusda. Per mon arma, me dissei en me-mesma. Tornei maison la coa entre las chambas.

Quauqu'un temps apres, 'na femna dau Conselh regionau nos sonava a l'IEO Lemosin, e nos damandava, per la redaccion de la charta dau Parc, 'n article subre l'identitat occitana de la Montanha lemosina, e çò que se podriá far coma accions per valorizar quela linga e quela cultura.

Aura, dins la charta dau PNR de Miuvachas en Lemosin, l'i a la « mesura 18 » : « Promòure la cultura e la linga occitanas » (veire aquí : https://preprod.pnr-millevaches.fr/wp-content/uploads/2024/04/2018_charte_millevaches_web.pdf).

Se a la debuta de la nòstra collaboracion emb les parcs, las relacions fugueron pas de las mai aisadas, la resulta de nòstres trabaus fuguet a nòstre avantatge.

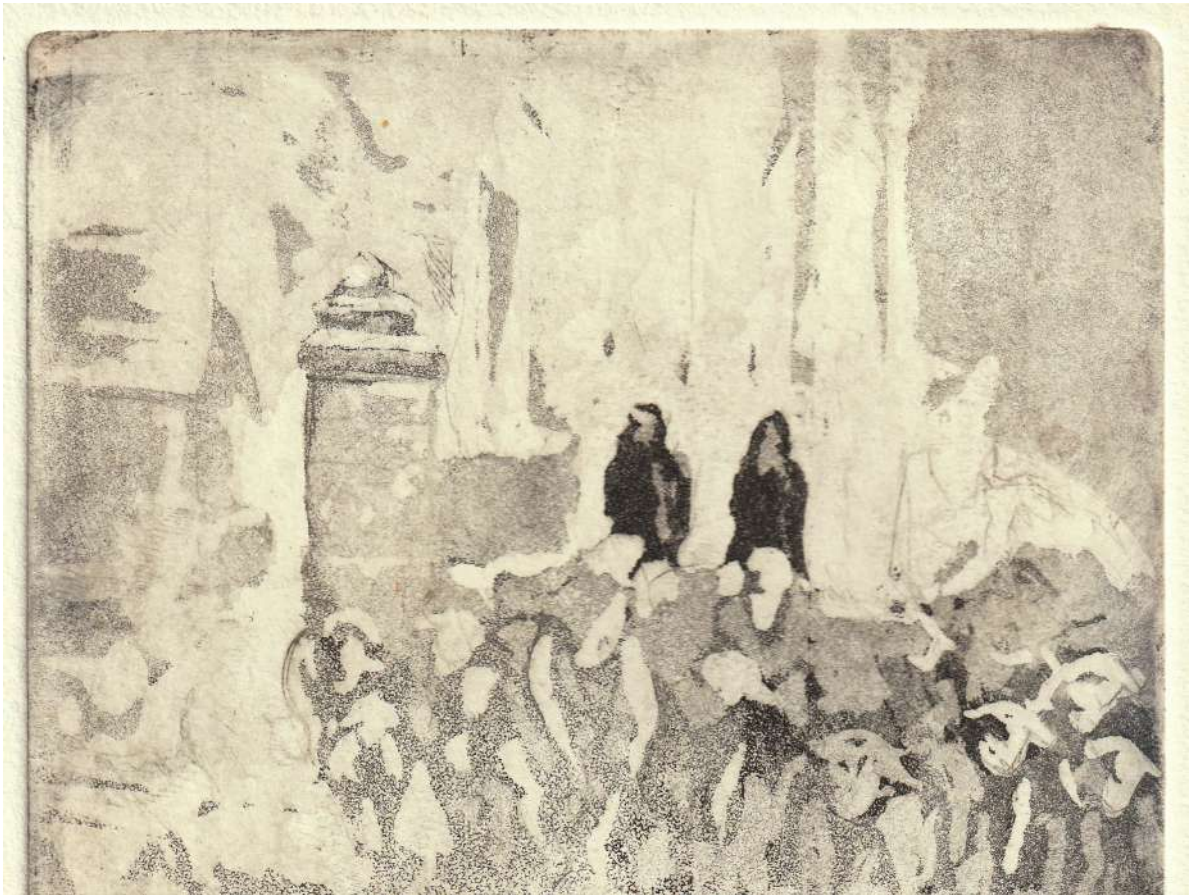
Un pauc tot boirat, quí avetz quauquas-unas de las nòstras realizacions :

- Enquistas lo torn de l'aiga dins la societat tradicionala (torba, molins, irrigacion, eca.), que ne n'eisiguet una genta publicacion que sembla un carneton de viatge, *Memòria de l'aiga*, publicat per l'IEO dau Lemosin .
- Enquistas toponimicas dins las 114 comunas dau PNR Millevaches, que meneron a la publicacion d'un autre libre : *De La Chassagne au Monteil, Noms de lieux du Parc naturel régional de Millevaches en Limousin*, enquera un brave libre – lauva-te graula...
- Enquista etnò-lingüistica sus l'alimentacion tradicionala, animacions cusina dins las mediatecas e los tierç-luòcs, filmes, receptas, eca... una operacion qu'enregeram en 2020 e que se deuriá clare per la publicacion d'un autre libre.
- Redaccion dau libreton Qu'és entau - *Petit manuel des usages, habitudes et autres manies des (honnêtes) gens du Périgord-Limousin*.
- Realizacion d'un vintenat de « capsulas » videò, sus los temas de l'alimentacion, de la nuech.
- De desenats d'animacions « *classes parc* », de las sautadas per tot lo monde, de las formacions per los adultes, de las reviradas, daus conselhs linguistics, de las redaccions d'articles, eca.

Mas 'qu'és pas tan simple, que la mager part daus projectes que fasem coma los PNR son, a la debuta, de las credadas a projectes ; e, per de las somas pus belas, daus merchats publics. Los budgets « Cultura occitana » de los nòstres PNR dau Lemosin son ben magres. Coma manca de moneda, fasem trabalhar la nòstra imaginacion. Un project que, dins sa comanda, a ren sus l'occitan, se tròba retengut per l'amor que l'i conham indirectament la lenga nòstra : per exemple, una classa parc lo torn dau pastoralisma e daus paisatges nos menará a parlar de la lenga de las bargieras a la debuta dau segle XX per l'aprendissatge de comptinas e de chançons, de noms de peças de país, de noms de gatges.

Lo darrier a èsser nascut, per lo PNR Perigord-Lemosin, se sòna *Un coenh dau Peiregòrd-Lemosin en 2050...* Entre utopia e distopia, imaginam a de que semblará lo país dins 25 ans d'aquò. Una permenada contada, eimaginada per l'IEO dau Lemosin, se basa sus de traubaus scientifics menats sus tot lo parc, e mai sus las prevision climaticas localas de *Météo France*. La buta es de partatjar un scenariò desirable per un país adaptat au futur climatic, mercés a de las solucions exemplaras.

Jan Mari Caunet ambe l'ajuda dau Jan Piare Lacomba

© *Lei dos pastres* - estampa D. MIR

Ressons de l'IEO e d'endacòm mai es publicat sota la responsabilitat del burèu federal de l'IEO
Contacte: secretariat@ieo-oc.org

INSTITUT D'ESTUDIS OCCITANS

11 carrièra Malcosinat/rue Malcosinat - 31000 TOLOSA/TOULOUSE
www.ieo-oc.org

Istòria de l'IEO ...

Carnolas

© foto D. MIR

Sovenirs de president

Provença Tèrra d'Òc – IEO 83 a decidit de metre a l'onor Joan-Glaudi Babois, sòci de l'ònga de nòstra seccion, que n'en siguèt longtemps lo President. Ara que comença a sentir lo pes deis ans (a passat lei 82 ans en janvier de 2026), s'es remembrat de sa descobèrta de l'IEO e de l'occitanisme (emai se non li agradan lei mots acabats en -isme...).

LA MIEUNA DESCOBÈRTA DE LA GRAFIA CLASSICA E DE L'IEO

Dins l'estiu de 1973, aviáu decidit de me passejar au còr dau Var-Aut, coma disèm nosautres dau relarg dei Mauras e de la mar. Dins un dei vilatges (ai oblidat lo quau!), rescontrèri un òme que teniá un estand ambé de libres en provençau e un jornau sonat «La Bugada», originau per sa color saumon. Èra l'organe oficiau dau «Comité d'Information e de Défense de la Provence Intérieure». Lo cromptèri.

Ressons de l'IEO e d'endacòm mai es publicat sota la responsabilitat del burèu federal de l'IEO
Contacte: secretariat@ieo-oc.org

INSTITUT D'ESTUDIS OCCITANS

11 carrièra Malcosinat/rue Malcosinat - 31000 TOLOSA/TOULOUSE
www.ieo-oc.org

Carnolas : l'Ostau de la
Tartuga
© fòto D. MIR

Coneissiáu lo mot «bugada», perqué tot joine a Carnolas, menavi de servietas, lançòus, gròs linge, ai bugadieras, que li disiam tanben «lavandieras».

Dins la testada, sus lo costat dau títol, i aviá justament un tinèu, ambé dintre un militari, un banquier e un elegit locau, m'una legenda que disiá «Vendrà lo jorn que faudrà faire la bugada!».

Coneissiáu pas aquesta grafia, mai aviáu ben comprés lo tèxte. Tre ma naissença a Carnolas en 1944 ai ausit parlar en familha e per lei carrieras çò que li disiam «patoés». Compreniáu tot e parlavi coma aquò, en mesclant francés e «patoés», coma la màger part dei companhs de mon atge. L'escrich, lo coneissiáu vagament m'una altra grafia. Aquiles James, lo fraire de ma maire Adriana, parlava aquesta lenga, que sonava «provençau».

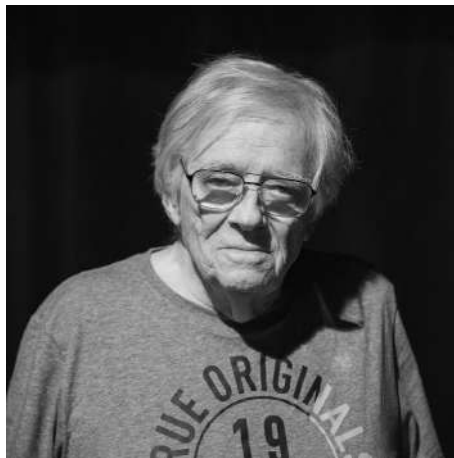
Quora passèri en 6a, integrèri la corala e lo sénher Portal nos ensenhèt a cantar en provençau, e aviam lei tèxtes en provençau rodanenc, acompanhats de la traduccion en francés.

En 6a e en 5a, dins lei redaccions, èra notat « *pas français* » quora escriviam « *Je suis été malade* » («Siáu estat malaut» en provençau), ò la forma occitanejanta de noms d'objèctes, d'aisinas, de plantas...

Decidiguèri d'aprendre la grafia dicha «classica», sobretot per lei conjugasons, present, passat, futur, per poder escriure ma lenga correctament. Per aquò faire, trobèri de

gramaticas, de dictionaris.

Se parli de la Bugada, es qu'a prepaus de la mòrt d'Andrieu Neyton m'es tornat en tèsta qu'èra estat per la Bugada qu'aviáu ligat coneissença amb eu e anèri cercar l'escasença dins lo jornau. Èra dins lo n° 3, onte se parlava de son teatre m'una fòto (Bautazar, Don Esquichòte). E lo rescontrèri gaire de temps après.

Andrieu Neyton, 2022

© fòto D. MIR

En cercant dins ma colleccion de *La Bugada*, dins lo n° 10 tornèri trobar lo tèxte «L'IEO, qu'es aquò?», qu'a l'èpòca aviáu comprés sensa gaire de problemas.

Dins aquest article, se parlava d'una mieja-jornada d'estudis, per evocar lei problèmas de la lenga nòstra e de la grafia occitana. Èra a Sant-Nari, ieu restavi a La Sanha. I anèri doncas. Me sovèni de Nicòla, èron tanben presents Andrieu Neyton e Renat Merle.

La jornada foguèt interessanta, siguèt mon premier contacte ambé l'occitanisme.

Nicòla Alziary, 2022

© fòto D. MIR

E me sovèni que i aguèt un premier acamp de l'IEO de Var, que se debanèt dins una escòla de La Garda lo 15 d'octòbre de 1974 e desbosquèt sus la creacion de la Seccion Departamentala (JO dau 7 de decembre de 1974). Andrieu Neyton n'en fuguèt lo President, Renat Merle lo Secretari e Nicòla Meiffret-Alziary la clavairitz. E non tardèri a prendre mon adesion.

Despuei siáu estat quasiment totjorn sòci de l'IEO de Var, per n'èstre President de 2004 a 2021, denant de laisser la plaça a la Presidenta actuala, Maria-Noèla Pieracci.

Ai escrich aquelei quauquei linhas per portar ma pèira au clapàs de la memòria d'aquesta associacion culturala.

Joan-Glaudi Babois.

La Bugada n°10 - octòbre-novembre de 1974

L' I. E. O., qu'es aquo ?

Quand nasquèt de la Resisténcia, l'Institut d'Estudis Occitans se definiguèt coma un organisme cultural de recerca scientifica, de pedagogia, d'accion populara, per adjudar l'espelida d'una consciéncia occitana.

Mai que mai, encuei, trabalha per nostra lenga que fau metre en totala circulacion publica, trabalha sus nòstra istoria longa e diversa que fau mièlha conèisser per assumir lo present, trabalha sus una situacion socio-economica que fau ben dominar per s'en depegar.

Ansin va farem dins Var, ambe la joia seccion I.E.O., qu'espera la participacion de fòrça gens.

Mai, atencion. Estudis vau pas dire faire de libres per se faire plisir. Faut d'estudis que servon a quaquaren. Va sabem totei : L'analisi de la situacion socio-economica e lei luchas concretas an fach mai per la butada de l'occitanisme que de dezenas d'annadas d'activitat linguistica e literari pura.

I a un molon de causas a faire.

Per eisemple, uei, que lei joièi cantaires e lo teatre occitan te meton la lenga en circulacion publica, i a una demanda granda per l'ensenhament de la lenga, per lo disc, lo libre, etc. Premier trabalh : Coma sostenir aquela demanda ? Ansin, aquest an, de mestres de l'IEO. ensenhan la lenga dins lei lieus de Tolon, Brinhol, La Sanha. Faut pensar tot d'un temps a çò que farem l'an que ven quand i aura encara plus d'escolans dins aquestei vilas, e quand i aura de demandas a Draguinhan, Ieras, San Rafèu, etc. E quand i aura de demandas dins lei C.E.S., lei escòlas... Faut trovar de mestres de perot e leu leu.

Autre trabalh : Quintei jòcs, cauvas, daquòs agra-

dus, ambe de paraulas provençalas (e pas de conariàs per agantar lo torista) nos fau sortir per que, tot naturalament, de milièrs d'enfants varés jogan e vivon en occitan ?

Autre trabalh encara : Dins l'encestre dei circularis oficials, i a de regents, e n'aura mai encara, que volen ensenhar la « civilisation régionale ». Mai sabon pas tròp coma faire, mancon d'elements d'istòri, de geografia, de toponimis, etc. Faut lei adjudar.

Sens parlar de tot çò que podem faire se trobam lei gens per va faire : articulacion de la consciéncia provençal e de la consciéncia occitana, valent a dire partir de tota la realitat sociala, umana, politica, economica de Provença e dau Var per passar a la consciéncia occitana. Nos fau d'estudia, leu leu, sus lo torisme litoral per eisemple, sus lei mudanças de populacion, sus lei diversas menas d'atitudes politicas (veire la diferénci dau Var Naut o de la costa au ponant de Tolon ambe la costa dau levant, consequénci evident d'un tip de « mise en valeur »), estudis sus caumatge dei fremas e dei joièis, dei punts d'espandiment industrial (n'è a), etc.

Vaquè çò que l'IEO. pèt faire. A condicion d'èstre pas una acadèmia sabenta, mai un organisme de trabalh acordat a la consciéncia populara dau Var e de Provença. A condicion tamben de pas prendre en carga d'activitats que son pas de sa competénci. Estudis, ensenhament, sosten de la production artistica e literari, vaqui son trabalh. « Una rara de pas passar : La que nos tirariá a una accion de tip politic o a una tirania ideologica, quina que siá » (Rapport general I.E.O. 1972). A cadun de se servir dau trabalh de l'IEO. per

se trobar la bona dralha, e mièlha se decarrassar dins son ròdol.

Le samedi 30 novembre 1974, sous l'égide de l'IEO. Var, se tiendra une demi-journée d'études sur les problèmes de la langue et de la graphie occitanes.

Stratégie de la reconquête de la langue. Un moyen ou un but. Qui parle provençal. Que reste-t-il de provençal dans le français régional. Comment l'utiliser. Problème de l'accent. Pourquoi parler Occitan aujourd'hui, etc.

Un document de réflexion sera adressé à toute personne intéressée. Ce stage est particulièrement ouvert aux personnes désirant utiliser la langue occitane avec des jeunes (enseignants, animateurs de foyers ou maisons de jeunes, etc) et aux personnes désirant se perfectionner en occitan, ou tout bonnement s'initier à ces problèmes.

Le stage se déroulera de 14 h à 20 h sous la forme de groupes de travail et d'initiation. Repas pris en commun sur place. Soirée de travail et de contact avec les créateurs : chanson, théâtre, etc.

Adresse : Centre Azur, Avenue du Nid, Sanary.

Participation et repas : 20,00 F.

Inscriptions :

Meiffret Alziary Nicole - C.C.P. 2180 69 Marseille.

Imprimerie « LE DRAGON » S.A.R.L.

Gérant : A. DAUMAS

9, Bd Kennedy - 83000 DRAGUIGNAN - Tél. 68.07.71

Ressons de l'IEO e d'endacòm mai es publicat sota la responsabilitat del burèu federal de l'IEO

Contacte: secretariat@ieo-oc.org

INSTITUT D'ESTUDIS OCCITANS

11 carrièra Malcosinat/rue Malcosinat - 31000 TOLOSA/TOULOUSE

www.ieo-oc.org

Lo Diari...

Contraconte : portar una pèira sonòra a l'istoriografia occitana

Editat per l'IEO OPM, Lo Diari es un mèdia multifacetic qu'existís, dempuèi dos ans e en mai del magazine papièr, jos la forma de creacions radiofonicas en escota liura. Al mes de febrèr, espeliguèt una novèla seria d'aqueles podcasts, que s'estaca a ensajar de liurar una perspectiva novèla sus l'istòria occitana e mai sus una istoriografia « a l'occitana ».

Dins Contraconte, l'istorian Renaud Labadiá Savy cava, entrevista, se passeja, liura la fruta de sas recèrcas sens jamai trantalhar tanpauc d'utilizar l'umor o de referéncias culturalas contemporanèas per ritmar son prepaus. Lo primièr episòdi d'aquela seria se sona « Lo darrièr reialme de Narbona » e i seguissèm las pesadas de Frank Riess, un istorian anglés que nos bòta jol nas un bocin de nòstra quita istòria, la de Lengadòc a l'epòca visigotica. Aquela creacion bèla se pòt escotar a gratis, sus las plataformas dedicadas (Spotify, Deezer, YouTube...) o dirèctament sus : lodiari.com/contraconte-narbona

Un Diari pintoresc

Las arts visualas son a l'onor dins Lo Diari de març-abril, que lo numèro 90 del magazine de l'IEO OPM s'esbòça tot entièr a l'entorn de la pintura. Lo fial roge d'aquela parucion novèla e polida serà un rai de lutz, la lutz coma « escòla » d'una pintura mai que mai miègjornala, entre artistas d'aquí e artistas que venguèron crear en çò nòstre. Articles de fons, cronicas, rescontres o entrevistas, cada pagina serà un retrait apondut a una granda galariá de pintres d'uèi o d'un còp èra, e que totes aguèron pas l'astre d'èsser plan coneguts. Amb tot aquò contunharem plan segur de nos pausar l'etèrna question que nos tafura, la del ligam entre las arts e la lenga occitana !

Per crompar lo numèro o s'abonar : <https://lodiari.com/botiga>

Danis Chapduèlh

Ressons de l'IEO e d'endacòm mai es publicat sota la responsabilitat del burèu federal de l'IEO
Contacte: secretariat@ieo-oc.org

INSTITUT D'ESTUDIS OCCITANS

11 carrièra Malcosinat/rue Malcosinat - 31000 TOLOSA/TOULOUSE
www.ieo-oc.org

Panoccitanitat..

Valadas occitanas d'Italia

La jòi e lo jovent

Dins l'encastre dal XVIIen festenal "Chantar l'uvern", los 7 e 8 març dal 2026, Pragelas sarè al cuer d'Occitania. La pechota comunautat alpencha de la auta val Cluson ilh aculhirè, al sèti del Parc de la Val Tronchea, un rencontre entre joves chercheurs e militants culturals occitans per poguer eichamjar sus de tematicas talas coma la lenga, la cultura, las politicas lingüisticas e ben d'autres subjècts encara. De joves e femnas venent de la diferentas zònas de lenga d'òc li participarèn : dals Pirinèus a las Alps, en passant per la còsta mediterranea. Dins aicèsta ocasion, la se partajarè d'experienças e sos travalhs de rechèrcha, tant academicas coma non. L'objectiu l'es d'imaginar los scenaris possibles e las perspectives per l'Occitania de deman menaa de l'accion culturala dal jovent d'encuèi.

La programacion

Chambra d'òc - L'utilizacion contemporanèa de l'occitan sostengut per las institucions dins lo fielat de la lei 482/99 "Nòrmas per la proteccion de las minoritats lingüisticas istoricas".

Eliana Tourtet - vicepresidenta de l'IEO ilh portarè las salutacions de l'Occitania granda.

Andrera Celauro - L'Aisonenc, dictionari etnolingüistic de l'occitan d'Aison (Val Estura).

Aline Pons - Lo cors d'occitan a l'universitat de Turin.

Quentin Garnier - Fonologia de l'occitan de l'Aut-Vivarés.

Emilien Sallard - Fe, identitat e montanha de cap a l'occitan (lenga e comunautat valdesa)

Quentin Peyras - Categorizacion de las alternanças allofonicas dal tip [s]/[j] en occitan gascon, lengadocian e alpenç.

Agnès Garrone - Variacions e contacte lingüistic dins lo Conés.

Alice Champollion - Èsser occitanista en 2026 : militar e collectar.

Moderador : **Matteo Rivoira** (Universitat de Turin)

Dins la matinaa de la diamenja 8 de març, la sarè possible de visitar lo "Museo del costume e delle genti alpine" (Musèu dal costum e de las gents de las Alps) de Pragelat (Rivets), seguit d'una taula reonda d'eichanges en vista d'una coordinacion de l'accion culturala occitana a caractèr tranfrontalièr.

Cultura | Ambiente | Musica | Teatro | Film | Editoria

Chantar l'uvern

XVII
EDIZIONE
2026

DALLA **CANDELORA** AL 1° **MAGGIO**

Scopri tutti gli appuntamenti, programma, aggiornamenti ed informazioni su www.parchiapicozie.it o tramite QR code

POESIA AL FEMMINILE NELLE VALLI OCCITANE

in occasione della Giornata internazionale della Lingua Madre proclamata dall'Unesco

**Studi
Um**

Incontro tematico

21 febbraio ore 16.00

Sede Parco Gran Bosco **SALBERTRAND**

Letteratura al femminile in Valle di Susa

Renato Sibille, Chambrà d'Oc

Letteratura al femminile in Occitania

Rosella Pellerino, Direttrice Espaci Occitan

Percorsi poetici nelle valli occitane:

prospettive di ricerca temi e parole

Matteo Rivoira, Università di Torino

Miriam Lerda Università di Grenoble

Accompagnamento musicale

Marzia Rey e Flavio Giacchero

A cura di:

Con il patrocinio di:

Ressons de l'IEO e d'endacòm mai es publicat sota la responsabilitat del burèu federal de l'IEO

Contacte: secretariat@ieo-oc.org

INSTITUT D'ESTUDIS OCCITANS

11 carrièra Malcosinat/rue Malcosinat - 31000 TOLOSA/TOULOUSE

www.ieo-oc.org

IEO Edicions...

BONA NOVÈLA!
OFÈRTA ESPECIALA
reservada als
particulars
Lìbres en occitan
Aproveitzatz los prèses avantajoses
sus tota nòstra colleccion
de libres en occitan
*Causissètz 4 libres per 30€ + mandadís
(Véser las condicions)*
Ofèrta valabla tre la debuta de març 2026

www.ideco-dif.com
www.ieo-difusion.com

**Per conéisser los títols disponibles e per
comandar :
coordinacion.ieofederal@gmail.com**

Convit

Centre Rupestre de Cultura Occitana Pèire Pessamessa, un luoc dedicat a la cultura es a mand d'espelir en Provença.

Amigas Occitanas, amics Occitans, amics dau monde,

Après quauqueis annadas de trabalh, amb l'ajuda preciosa dau CIRDOC, avèm acabat de metre en forma la biblioteca de nòstre paire que a per nom lo « Centre Rupestre de Cultura Occitana Peire Pessamessa ».

Es enfin vengut lo temps de faire l'inauguracion d'aquest Centre que a per vocacion de promòure e sostenir la cultura occitana e totei leis autreis culturas minoritàrias dau monde en metent a disposicion lei libres e autreis supòrts que Peire acampèt d'annadas de temps, mai perèu en organisant de conferéncias, d'exposicions e autreis menas d'eveniments culturaus e artistics.

Siatz donc convidats a aquesta inauguracion **lo divendres 10 d'abriu 2026**, a partir de 3 oras de l'après-dinar, a l'Auberja deis Seguins, sus la communa de Buous (84), dins lo Luberon (pt gps : 5.385152 / 43.822216).

Mercé de me confirmar vostra venguda per mail au mai tard lo 27 de març, nos ajudarà a organisar aquest eveniment au mielhs.

A ben leù,
Estèla Pessamessa, amb lo sosten de mei sòrres e mon fraire.

CRCO.P.P
Ass. Lèi 1901

estelle.pessemesse@gmail.com

Paraula de sòci...

L'IA, una arma de seduccion massiva ?

Veni de legir vòstres Ressons. E entre d'autres causas se referís al desfís clau de cossí podèm far que los joves pòrtan de vida novèla a la comunautat occitana. Aquò es tanben un desfís central dins lo trabalh d'estrategia que fau per Jornalet. E pensi que poiriái aver de bonas novèlas per partejar.

Mas primièr, mercés d'escotar las cançons adjuntas [*Marc Rossèl nos mandèt de fichièrs audiò de cançons en occitan generadas per l'IA, los podèm transmetre sus demanda al secretariat, NDLR*]. E ensajatz de pas èsser preocupat pel fach que l'occitan qu'utilizan es vertadièrament marrit.

Explicarai çai jos perqué pensi qu'aquela musica poiriái èsser importanta.
Mas bel primièr, tornarai a una vista mai larga.

Sabèm que la subrevida de l'occitan depend d'atraire de joves a la comunautat occitana e puèi de los retenir. E benlèu los adolescents e los joves adultes son los mai crucials. Se las personas s'engatjan a l'occitan quand an entre 15 e 25 ans son probablament engatjats per la vida. La socializacion es evidentament vitala, es lo fuòc dins lo fogal de l'occitan. Mas perqué un jove pòt causir l'occitan per la vida?

Una cadena de causas e d'efièchs poiriái èsser:

I a un flume de cultura occitana novèla (subretot de musica) qu'agrada als joves. Los joves veson doncas la marca occitana coma "cool".
Associar amb, e puèi s'identificar amb, aquela marca "cool" eleva lor autoestima.
Socializar amb d'autres joves que s'identifiquen amb la "marca" occitana lor permet de far partida de quicòm que son fièrs e renfòrça encara mai lor sens d'autovalor.
Puèi identifiquen culturalament coma occitans e occitanas, e defendon e promòvon (quitament coma "influencers") la lenga e la cultura a d'autres joves e a lors futurs enfants. E se son creatius, produson de nòva cultura occitana.
Ara, se i a cap de sens dins aquò, alara nòstre primièr e benlèu principal desfís es d'ont

vendran de nòvas produccions culturalas occitanas pels adolescents e los joves adultes. Aquò es lo primièr pas de la cadena de causa e d'efièch que mena a la revitalizacion. Mas la produccion culturala occitana es a un rebalatge bas, amb de mens en mens de joves creatius que causisson l'occitan coma lor mejan d'expression.

Benlèu que la musica que vos demandèri d'escotar abans pòt apuntar lo camin cap a una solucion.

Coma novici complet faguèri cada cançon, incluent la preparacion de las paraulas, en doas o tres oras. Utilizèri l'aisina IA Suno. Quand èri jove juguèri la guitarra e compausavi de cançons, mas soi pas musician. La màger part de las personas engatjadas serián capablas d'obténer de bons resultats amb Suno dins sonque quelques jorns. Alara, Suno poiriá èsser un biais de far de seguiment rapid la produccion d'una nòva onda de musica occitana qu'agradariá a de joves?

Amb quelques setmanas mai de dedicacion poiriái probablament obténer un melhor contraròtle sus la prononciacion, una melhora ciblacion dels estils musicals pels joves e una paraula mai contemporanèa.

E se formam una còla de joves per trabalhar sus aquò pensi que los resultats poirián èsser espectaculars.

Tots avèm benlèu de resèrvas plan fondadas sus l'IA. Mas pensi que l'occitan a besonh d'utilizar totas las aisinas disponiblas per aumentar sas possibilitats de subrevida. as pensi tanben que i a quelques autres problèmas que nos caldrà tanben afrontar per dobrir la pòrta als joves normals (e pas sonque quelques lingüistas e aficionats):

Marrit occitan

En tant que comunitat, nos caldrà benlèu cambiar nòstra actitud a lo "marrit occitan". Serà impossible d'atraire de joves se se senten vergonhós d'utilizar lor (inicialament) "marrit occitan". Los antropològs an soslinhat dins d'autres culturas que l'actitud negativa dels "ancians" als primièrs ensags dels joves de parlar lor lenga tradicionala pòt blocar la revitalizacion. Un simple pecigada de vergonha sufís a enviar un jove se precipitar cap a la pòrta.

Pèl gris

La màger part dels joves correràn tanben d'una sala plena de pels grises. Coma

podèm establir de contèxtes per la socializacion que son relativament liuras de gris?

Aquelas reflexions son luènh d'èsser una estrategia de revitalizacion occitana, mas pensi que devèm començar d'examinar a las cadenas de causa a efiech que poirián rasonablament conduire a un bon resultat. Aquò nos ajudarà a concentrar las paucas ressorsas dont dispausam per obtenir lo melhor resultat.

Marc Rossèl
lo 2 de febrèr de 2026

Image generat per l'IA Gemini a la demanda d'una cantaira occitana contemporanèa.

Ponch de vista... e drech de respònsa.

Grandmercegi Marc Rossèl per sa contribucion a un debat que nos fau aver e menar dins una amira creativa e respectuosa de l'uman. Dins un premier temps vòli tornar sus lo tèxte de Marc Rossèl e questionar quauqueis elements :

- Per començar, la question de la transmission de nòstra lenga-cultura passa per la transmission d'una generacion l'autra, e aquò ven, cada jorn mai, un problèma qu'avèm de mau a solucionar. Sensa revenir sus la copadura de la transmission familiala, la manca d'ensenhairæes n'es la primera manifestacion. Aquò dich, una altra question se pausa : l'occitanisme en generau e l'IEO en particulier deurián cabuçar dins totei lei trapelas de la tecnò-comunicacion contemporanèa per atraire e sedusir la joinessa ? A quin prètz ?

- Marc Rossèl parla de la marrida qualitat de la lenga generada per l'IA, sembla dire qu'ambé un pauc de temps e de trabalh la poiriam milhorar, la causa es entenduda. L'IA capitarà a produrre una lenga orala de qualitat umana a la prosodia perfiecha. Dins aqueste cas, que vendrà de la diversitat de nòstra lenga, de sa riquesa topolectala? Aures pas pus de rason de nos escagassar, nautrei militants e militantas occitanistas a faire (subre)viure nòstra lenga. Serà dins la boita, nòstre felens e reirefelenas poiran "escrawlar" d'una pagina l'autra sus de contenguts espezifaments engimbrats per l'IA segon la personalitat e lo perfil de cadun e de caduna.

A la pagina precedenta podètz admirar la representacion que dona l'IA d'una cantaira occitana contemporanèa, a la fin d'aqueste article aures la responsa a la meteissa demanda al masculin, aquò nos balha una idèa de la varietat dei possibilitats de l'IA. A demai de la representacion hippie deis annadas 1970 podèm veire que la semiologia generada passa completament a costat dei signes marcaires d'identitat : crotz de Malta per la crotz occitana, pontin rurau e bucolic luenh de la modernitat urbana, paurei lumes de vòta parpanhassa en luec de la tecnologia escenica de uei, ne'n passi. Son de signes visuaus que pòdon donar una idèa dau biais que la maquina va tractar nòstra lenga-cultura.

- Una autre ponch arrambat per Marc Rossèl : l'actitud deis ancians dins la transmission de la lenga, que seriá culpabilizanta e inibitòria per lei joines. A l'ora ont podèm ausir en cò dei joines neo-locutors una francizacion galopanta dei nasalizacions (-an, -en, -in) una pèrda de l'accentuacion tonica (vòlí un armarí dins mon collègí), una gramatica copiada de la francesa,

es la prosodia tota de la lenga qu'es a se modificar a tau ponch qu'avèm l'impression d'auvir una altra lenga. Saludi e mercegi lei joinei que venon a la lenga, luenh de ieu l'idèa de lei culpabilizar, an tota la vida per aprendre e progressar, mai fau ben dire que tot aprendissatge demanda un esfòrç, qu'es de nòstra responsabilitat de "pèus gris" coma ditz Rossèl, de faire passar una lenga, tant que se pòu, mai pròcha d'aquela dei generacions que la nos transmetèron. Aquò dich, nos fau pas tanpauc renegar lo fach que tota lenga evoluís. Nos fau prendre aquesta escomessa d'evolucion per anar devèrs una lenga modernizada, creativa e dinamica, sensa que pèrde sa fonologia (poiriam dire sei fonologias), sa musicalitat nimai son estructura morfologica. Tot çò que nos religa a son istòria.

- Un darrier ponch, l'IEO en tant qu'associacion a una reflexion de menar sus l'utilizacion de l'IA. Quina plaça e quina responsabilitat morala e politica dins una causida tala ? A l'ora onte lei ressorsas de la planeta nòstra son a s'agotar, onte l'aiga fa un besonh crudèu a de poblacions que ne'n mancan e que sabèm que la generalizacion de l'IA fa espetar lei demandas en aiga e energia, non podèm pas passar a costat de la question. Quau seriá lo sens d'una respelida de nòstra cultura dins un monde que se mòre ?

Per acabar, pensi que l'IEO ambe sei magres mejans, a un dever d'ajuda, de sosten e d'acompanhament ai joineis artistas ben vius, de li faire fisança, la creacion occitana novèla existisse, nòstre camin es un camin de vida, d'umanitat de jòia e de paratge, fa per d'umans per leis umans.

Lo debat es dubèrt, espèri qu'aquest escambi serà pas que la debuta d'una reflexion mai granda que poirem contunhar dins nòstrei *Ressons*.

Daidier Mir

Image generat per l'IA Gemini a la demanda d'un cantaire occitan contemporanèu.

Omenatges...

Au moment de compausar aqueste numèro de Ressons, aviáu escrich Omenatge sens S, aqueste triste mes de febrèr ne'n decidiguèt autrament. Avèm una pensada per lei famílias e leis amigas e amics.

D. Mir

Aimat Tastaire (1935 – 2026)

L'escrivan occitan **Aimat Tastaire** nos quitèt a nonanta ans aqueste mes de febrèr plojinós. Èra nascut en 1935 a Riupeirós dins Avairon e, après sos estudis a Montalban, se faguèt professor d'educacion fisica al collègi de Gordon dins Òlt. Arribat a la retirada renosèt amb la lenga de família de mercés al grop Peiraguda e a l'ASCO (Atalhièr Sarladés de Cultura Occitana). Se dedicuèt alavetz a son òbra literària. Escriguèt d'òbras per la joinessa, de romans policièrs. Es subretot conegut per *Pichons, vos vau contar* (ed. IEO Òlt), *Sus un Long Camin* (2017, ed. IEO Òlt),

S'investiguèt puèi dins l'associacion carcinòla Los Barjacaires. Son darrièr libre *E se vos contavi* (2022, ed. IEO Òlt) es son testament literari amb un incipit remirable.

Un extrach :

"Qual fa pas quand pòt, fa pas quand vòli. Alavetz, abans de m'acrochonir, abans lo darrièr badalh, me carri de vos balhar quelques tan polits biaisses de dire de la lenga nòstra... Sètz del convit, segur cal pas cercar lo nas darrièr l'aurelha, cal pas legir de coa d'uèlh, son pas que parpèlas d'agaças divertissentas, encara que... "

Glaudi Barsòtti (1934-1926)

Glaudi Barsòtti nos a quitats aqueste 24 de febrèr. Militant occitanista de totjorn, comencèt ambé lo Calen de Marselha menat per Jòrgi Rebol puei a l'IEO. Cronicaire au jornau *La Marseillaise* onte son engatjament per la lenga e la cultura d'òc calèt pas jamai.

Autor prolific e d'un eclectisme qu'anava de la cosina au music-hall, en passant per lo roman istoric, sa vida tota la vodèt a faire avançar una pensada decoloniala e progressista.

En Provença, es estat un actor màger per faire créisser l'idèa occitana en tèrra de felibritge, son *Antologia deis escrivans sociaus provençaus*, (Centre d'estudis occitan, 1975) sa *Tèrra deis autres* (Vent Terral, 1979) e son *Capitani de la Republica* (Lo Gai Saber, 2012) seràn estats per mantun d'entre nautreï de manuaus de classa essenciaus dins aquela escòla bartassiera qu'es l'escòla de l'occitanisme.

Bernat Cauhapé (1953 - 2026)

© K.O.P

Dins la nuèit del 23 al 24 de febrèr, s'atudèt la flama d'un grand artista, Bernat Cauhapé. Nascut bearnés, se faguèt avaironés, animator cultural dins lo Naucelés, òme de teatre, illustrator de plan de libres e revistas, mas tanben pintre, musician e cantaire, e mai escrivan. S'engatgèt tanben, e magistralament, dins l'anar de l'Estivada de Rodés, ont s'encarguèt de la programacion teatrala, de la decoracion del site, de la presentacion dels artistas. A l'Ostal Joan Bodon, foguèt un remarcable scenografe e museografe. Inspirat e talentuós, Bernat sapièt demorar simple, sincèr, totjorn amorós de la vida, estacat al mond e al monde, al país qu'aviá causit d'í viure. Èra tanben un afogat dels mots e de la musica, de l'umor impertinent e sovent absurde, susprenent, coma de las performanças picturalas e musicalas fòrtas e bèlas...

Son òbra de pintre, que signava K.O.P., èra de las pus originalas. I mostrava son gost per las colors, pel dessenh, mas tanben una inspiracion liura e constantament renovelada. Son trabalh ambe la pluma, l'aquàrèla, l'acrilic, li permetiá de cambiar lo real al grat de son imaginacion, de sas idèas, de sa vision singulara, poetica, e de còps politica. Son desir de crear, de compartir e de rire, semblava realament infinit, coma son energia e sa set d'inventar, de multiplicar las experiéncias, las exposicions, las collaboracions.

Aquel òme arrestava pas, brutlava d'una mena de fòc sacrat, que siá per l'art, l'amistat, l'engatjament umanista, o la mèra beutat de la vida vidanta. Quand la matèria de la pintura li sufisiá pas, passava a la pasta dels mots, al cristal de las nòtas, a la fòrça del

dire e del cant, pel plaser e per la jòia de far venir quicòm de nòu, d'enriquir, de susprèner, de viure. Son eclectisme èra necessari a sa plena expression. Bernat se podiá pas etiquetar e, quand assajavan de lo clare dins una categoria estreita, s'escapava...

Per totas las rasons susditas, èra aimat, admirat, e encantava lo public, e al delà. Meteire en scèna de nauta volada, comedian de tria, sapièt menar al succès sa tropa, la Comedia Dell'Oc, gràcias - entre d'autres causas - a l'interpretacion de pèças de l'Alèm Surre Garcia mas tanben a son incomparable e famós *Macarel Show*. Del latz de la musica e de la cançon, coneguèt son ora de glòria ambe son *Savignoni Trio e lo Papet*, ont s'endevenián sa votz de crooner fòra nòrma e sa passion del jazz, dins d'interpretacions d'estandards qu'aviá elaboradas ambe la complicitat de son vièlh amic Robèrt Martí.

En soma, avèm perdut un òme qu'aviá sauput far de sa vida una fèsta, una òbra, una aventura permanenta. Mas perdèm tanben un amic, un artista vertadièr, e un Occitan universal. Una persona d'excepcion qu'oblidarem pas.

A Sylvie, son esposa, e a Mélie, sa filha, l'Institut d'Estudis Occitans presenta sas pus sincèras e entristesidas condolenças.

